

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 23. november 2023

Orientering nr. 18/2023

Meningsmåling: Koalitionen mister sit flertal

En meningsmåling, som Spyr.fo den 9. november 2023 foretog for Portal.fo blandt 500 personer, viser, at koalitionen står til stor tilbagegang, såfremt der var valg i dag. Meningsmålingen, som er foretaget inden koalitionen meldte ud om de kommende fiskeriforhandlinger med Rusland, viser, at de tre koalitionspartier alle vil stå til en tilbagegang og miste i alt 5 ud af de nuværende 18 mandater. Især Javnaðarflokkurin står til en stor tilbagegang på 3 mandater, svarende til 8,4 pct.enheder. Blot 37,7 pct. af vælgerne – mod 51,8 pct. til valget i december 2022 – ville stemme på et koalitionsparti, såfremt der var valg i dag.

Fólkaflokkurin er den store vinder og står til en fremgang på 4 mandater, til i alt 10 mandater og er således det største parti i meningsmålingen. 59,5 pct. af vælgerne ville stemme på oppositionen, såfremt der var valg i dag. Fólkaflokkurin med 10 mandater og Sambandsflokkurin med 8 mandater ville sammen kunne danne en flertalskoalition.

Parti	Lagtingsvalg dec. 2022	Spyr.fo 8. marts 2023	Spyr.fo 7. juni 2023	Spyr.fo 25. aug. 2023	Spyr.fo 9. nov. 2023
Fólkaflokkurin	18,9 (6)	19,8 (7)	23,2 (8)	21,9 (7)	29,5 (10)
Sambandsflokkurin	20,0 (7)	20,3 (7)	19,4 (7)	19,6 (7)	24,2 (8)
Javnaðarflokkurin	26,6 (9)	25,7 (9)	24,1 (8)	25,4 (8)	18,2 (6)
Sjálvstýri	2,7 (0)	2,2 (0)	2,3 (0)	1,9 (0)	2,7 (0)
Tjóðveldi	17,7 (6)	18,2 (6)	18,9 (6)	16,9 (6)	14,3 (5)
Miðflokkurin	6,6 (2)	6,3 (2)	5,4 (2)	5,8 (2)	5,8 (2)
Framsókn	7,5 (3)	7,5 (2)	6,9 (2)	8,5 (3)	5,2 (2)
I alt	100,0 (33)	100,0 (33)	100,0 (33)	100,0 (33)	100,0 (33)

På spørgsmålet om, hvem der skal være kommende lagmand, peger 28,1 pct. af de adspurgte på den tidligere lagmand Bárður á Steig Nielsen (Sambandsflokkurin). 25,1 pct. peger på den nuværende lagmand Aksel V. Johannesen (Javnaðarflokkurin), mens 22,5 pct. peger på formanden for Fólkaflokkurin Beinur Johannesen. 6,1 pct. af de adspurgte peger på Høgni Hoydal (Tjóðveldi) som kommende lagmand.

Forhandlinger med Rusland om fiskeriaftale for 2024

Fredag den 10. november 2023 oplyste lagmand Aksel V. Johannesen (Javnaðarflokkurin) i Dagur og Vika (færøsk nyhedsudsendelse), at landsstyret har besluttet at indgå forhandlinger med Rusland om en ny fiskeriaftale for 2024. Forinden havde lagmanden og landsstyremand for fiskerianliggender Dennis Holm (Tjóðveldi) den 7. november 2023 rådført sig med Lagtingets Udlandsudvalg. Udvalgets behandling er foregået i fortrolighed, men KVF har den 10. november 2023 oplyst, at det efter alt at dømme er fem mindretal, der har afgivet deres svar til landsstyret. Fungerende formand for Lagtingets Udlandsudvalg Bárður á Steig Nielsen (Sambandsflokkurin) oplyste den 10. november 2023 til KVF, at forhandlingerne i Udvalget er foregået i fortrolighed, men han bekræfter, at Udvalget består af repræsentanter fra de forskellige partier, og det er offentligt kendt, at partierne har forskellige holdninger til spørgsmålet. Bárður á Steig Nielsen bekræfter, at Sambandsflokkurin fortsat går ind for at forlænge fiskeriaftalen med Rusland.

Lagmanden bekræftede til KVF den 10. november 2023, at det ikke er et enigt landsstyre, som nu indleder forhandlinger med Rusland. Javnaðarflokkurin er fortsat imod at indgå en fiskeriaftale med Rusland, og der er også uenighed om spørgsmålet internt i koalitionspartierne. Lagmanden erkendte, at han og hans parti var i mindretal, men på spørgsmålet om, hvorvidt han kunne fortsætte som lagmand, svarede lagmanden, at det er bedre at fortsætte, end at sidde i oppositionen, hvor man ingen indflydelse har. Endvidere stemmer alle oppositionspartierne, på nær Jenis av Rana (Miðflokkurin) for en kommende fiskeriaftale. Lagmanden bekræftede endvidere, at de tiltag, som landsstyret satte i værk vedr. havnelukning (se Orientering nr. 12/2023), vil fortsætte uændret.

KVF oplyste ifm. indslaget, at der er forlydender om, at man i en kommende aftale vil imødekomme Storbritanniens ønske om at udelukke russiske skibe fra fællesområdet mellem Færøerne og Storbritannien (Se Orientering nr. 15/2023). Lagmanden ville hverken be- eller afkræfte dette, da spørgsmålet om en kommende fiskeriaftale er behandlet i fortrolighed.

Den 11. november 2023 oplyste de to øvrige partiforpersoner i koalitionen, landsstyremand for udenrigsanliggender Hogni Hoydal (Tjóðveldi) og landsstyrekvinde for finansanliggender Ruth Vang (Framsókn) til KVF, at de bakker op om de kommende forhandlinger med Rusland, selv om de begge inden valget udtalte sig imod at forlænge fiskeriaftalen. Hogni Hoydal udtalte, at det, som sker nu, ikke er i tråd med det, han sagde inden valget, og det tager han det fulde ansvar for. Ruth Vang oplyste, at hun har fået en anden indsigt i sagen, end hun havde inden valget.

Den tidligere landsstyremand for fiskerianliggender, Jacob Vestergaard (Fólkaflokkurin), udtalte til KVF den 11. november 2023, at landsstyrets beslutning om at indgå en ny fiskeriaftale med Rusland, er det eneste rigtige at gøre. Man bør tænke på Færøernes økonomi og borgere i dette spørgsmål.

KVF har efterfølgende forsøgt at få en udtalelse fra erhvervet, men Hanus Hansen, formand i Rederiforeningen, har oplyst til KVF, at man ikke vil intervenere i forhandlingerne med Rusland, hvorfor han ikke ønsker at udtale sig.

I Dagur og Vika den 13. november 2023 oplyste lagtingsmedlem Liljan Weihe (Tjóðveldi) og medlem af Lagtingets Udlandsudvalg, at hun ikke støtter beslutningen om at indgå forhandlinger med Rusland. Hun udtaler, at: *"Beslutningen påvirker os som land, som folk, vores identitet og definerer os i forhold til omverdenen og påvirker vores forhandlingsposition og kan enten begrænse eller øge vores samarbejdsmuligheder"*. Liljan Weihe udtalte videre, at til trods for, at hun som medlem i Lagtingets Udlandsudvalg har fået et betydeligt større indblik i sagen, ændrer det ikke ved hendes holdning i sagen. Ifølge oplysninger fra KVF er alle lagtingsmedlemmerne i Javnaðarflokkurin og tre ud af seks lagtingsmedlemmer i Tjóðveldi, svarende til 12 ud af 18 lagtingsmedlemmer fra koalitionen imod beslutningen om at indgå forhandlinger med Rusland.

Jóannes Eidesgaard, tidligere lagmand og tidligere formand for Javnaðarflokkurin har til radioprogrammet "Breiddin" den 14. november 2023 udtalt, at *"Det økonomiske argument har vundet"*. Ifølge Eidesgaard er det brede flertal i denne sag opnået fra lagtingsmedlemmerne i oppositionen, og magten ligger nok i virkelighed i erhvervet og den effektive lobbyisme.

Forhandlingerne mellem Færøerne og Rusland finder sted den 5. og 6. december 2023.

Ikke muligt med selvstændigt medlemskab af WTO

På spørgsmål (§20-spørgsmål) fra MF Sjúrdur Skaale (JF) om, hvad Danmarks formelle holdning til Færøernes ønske om selvstændigt medlemskab af WTO er, har justitsminister Peter Hummelgaard svaret, at: ”Regeringen støtter generelt, at Færøerne får størst muligt adgang til at agere i internationale spørgsmål, berunder i forhold til selvstændig tilknytning og deltagelse i internationale organisationer, der åbner mulighed berfor indenfor de forfatningsmæssige rammer, der gælder for rigsfællesskabet. Regeringen har i den forbindelse stor forståelse for, at et selvstændigt medlemskab af WTO er en højt prioriteret sag for Færøerne.” Det fremgår endvidere af svaret, at det efter regeringens opfattelse ikke ved lov kan tillægges Færøerne adgang til at handle på egne vegne i mellemfolkelige anliggender. Justitsministeren svarer videre: ”Regeringen ønsker dog, at alle muligheder for medlemskab af både retlig og praktisk art inden for de forfatningsmæssige rammer undersøges, og regeringen agter derfor sammen med landsstyret at fortsætte dialogen om konstruktive og pragmatiske løsninger inden for disse rammer.”

Lagtingsmedlem Johan Dahl (Sambandsflokkurin) har i et læserbrev på in.fo den 8. november 2023 bl.a. påpeget, at argumentet om, at grundlovens § 19 er til hinder for, at Færøerne kan opnå selvstændigt medlemskab i mellemfolkelige og internationale fællesskaber så som Nordisk Råd, WTO, IOC o.a. må ophøre. Johan Dahl mener, at rigsfællesskabet bør opdateres nu, således at det ikke bliver brugt som en hindring, hver gang Færøerne forsøger at bevæge sig fremad. En oversættelse af Johan Dahl' læserbrev er vedlagt denne Orientering.

Også lagtingsmedlem Eyðdis Hartmann Niclasens (Sambandsflokkurin) udtrykker forundring over svaret fra justitsministeren. I et opslag på FB henviser hun til ”Konferencen om Rigsfællesskabet og det nordiske samarbejde”, som blev afholdt på Færøerne den 28. september 2023 med deltagelse af bl.a. tidligere ambassadør Michael Zilmer-Johns og tidligere medlem af Folketinget og tidligere formand for Nordisk Råd Bertil Haarder. På konferencen blev det bl.a. fremhævet, at grundloven ikke er en hindring for, at Færøerne kan opnå selvstændigt medlemskab i diverse fællesskaber. Linket til konferencen, som foregik på dansk, findes [HER](#).

Parlamentarisk samarbejde i rigsfællesskabet om udenrigspolitik m.v.

Som en kommentar til, at medlemmer af Inatsisartuts Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg har udtalt, at man ikke ser behov for faste møder mellem udenrigsudvalgene i rigsfællesskabets tre parlamenter, udtaler formand for Sambandsflokkurin og næstformand i Lagtingets Udlandsudvalg Bárður á Steig Nielsen, at han ikke er enige i dette. Tværtimod synes Bárður á Steig Nielsen, at det vil være gavnligt for rigsfællesskabet, at man kontinuerligt afholder disse møder, og at det aldrig tidligere har været af større betydning end nu at mødes jævnlgt for at tale om forsvars- og sikkerhedspolitik. Formanden for Lagtingets Udlandsudvalg, Bjarni Hammer (Javnaðarflokkurin) mener derimod, at udenrigspolitik alene skal fremføres på ministerniveau.

Sygeplejerskestrejke er afsluttet og overenskomstaftale er indgået

Efter seks uger er sygeplejerskestrejken nu afsluttet. Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar (den færøske sygeplejerske-fagforening) og landsstyreområdet for finansanliggender har indgået ny tre-årig overenskomst, som gælder til den 31. december 2025. Overenskomsten sikrer sygeplejerskerne en lønstigning på 3,8 pct. med tilbagevirkende kraft til 1.1.2023. Pr. 1.12024 reguleres lønnen med yderligere 4,04 pct. og pr. 1.12025 reguleres lønnen med 2,15 pct., svarende til en samlet lønstigning på 9,99 pct.

Opsigelsesrunde i Bakkafrost

Bakkafrost har opsagt 140 medarbejdere. Virksomheden begrundet opsigelserne med, at betingelserne for at videreudvikle lakseprodukter er så dårlige, at virksomheden ikke ønsker at indgå bindende aftaler om færdigvarer for kommende år.